

Posudek oponenta disertační práce MUDr. Romana Chmela

Reprodukční a psychosexuální aspekty ženských vrozených vývojových vad genitálu a jejich genetické souvislosti

předkládané v roce 2024 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Plzni
v rámci studijního programu Gynekologie a porodnictví

I. Stručná charakteristika práce

Hlavním cílem studie bylo zhodnocení anatomických, funkčních a psychosexuálních parametrů u žen s MRKHS (Mayer-Rokitansky-Küster-Hauser Syndrom) po operačním vytvoření neovagíny laparoskopicky asistovanou Vecchiettiho vaginoplastikou. Výzkum posuzoval celkovou kvalitu života zaměřenou především na parametry sexuální spokojenosti, úroveň sexuální touhy, vzrušení a schopnosti dosahování orgasmu. Zkoumal míru frustrace způsobenou absolutním uterinním faktorem sterility i postoje probandek k různým možnostem dosažení mateřství. Získané údaje byly porovnány s věkově a početně srovnatelnou skupinou zdravých žen kontrolního souboru. Výsledky byly statisticky zpracovány, komentovány v diskuzi a stanoveny závěry výzkumu.

II. Obecné zhodnocení práce

Dizertační práce přináší nový pohled na řešení ženských vrozených vývojových vad genitálu typu MKHRS, které zásadním způsobem komplikují sexualitu a znemožňují přirozené otěhotnění. Na dosud největším souboru publikovaném v České republice přináší reprezentativní výsledky o zlepšení sexuality operovaných žen ve všech sledovaných doménách. Prokazuje, že se sexuální potenciál i ostatní parametry pohlavní spokojenosti pacientek s neovagínou signifikantně neliší od srovnatelné skupiny zdravých probandek. Ve skupině žen s neovagínou byly zaznamenány srovnatelné výsledky kvality života jako u zdravých žen kontrolní skupiny.

Studie jednoznačně prokázala, že operační řešení ageneze vagíny laparoskopicky asistovanou Vecchiettiho vaginoplastikou je efektivní, jak z anatomického, tak i funkčního sexuologického hlediska a je vhodnou metodou pro řešení této problematiky. Práce poskytuje

ucelený pohled na problematiku MKHRS. Její závěry budou přínosné pro klinickou praxi a mohou poskytnout i potřebný metodologický fundament pro další výzkumy zaměřené na tuto problematiku.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Dizertační práce má 79 stran, je rozdělená na teoretickou část, která obsahuje devět kapitol a empirickou část, která se skládá z osmi kapitol. Teoretické podklady a výsledky zpracovaných souborů jsou dokumentovány sedmi přehlednými tabulkami a 17 obrázky. Bibliografie obsahuje 131 recentních literárních odkazů, především zahraničních, které zahrnují adekvátní gynekologickou a sexuologickou problematiku týkající se zkoumaného tématu.

A. Teoretická část

V první kapitole – úvodu autor pečlivě rozebírá problematiku vrozených vad ženských pohlavních orgánů vznikajících v embryonálním období. Charakterizuje Mayer-Rokitansky-Küster-Hauser syndrom, jeho prevalenci, diagnostiku a možnosti terapie. Rozebírá hlavní cíle gynekologické léčby pacientek s MRKHS a popisuje výhody i nedostatky dilatačních i operačních metod vytvoření neovagíny.

Ve druhé kapitole se věnuje embryologické problematice a klasifikaci vrozených vývojových vad pohlavních orgánů i organogenezi urogenitálního systému. Zevrubně popisuje horizontální vývojové vady (gynatrézie), vertikální vrozené vady pohlavních cest a kombinované vrozené vady. Popis je doplněn přehlednými obrázky.

Třetí kapitola poskytuje přehled o diagnostice vrozených vývojových vad pohlavních orgánů. Zabývá se anamnézou, fyzikálním vyšetřením, ultrazvukovým vyšetřením, zobrazovacími metodami magnetické resonance, endoskopickými možnostmi hysteroskopie a laparoskopie i posuzováním základních endokrinologických parametrů u žen s vrozenými vývojovými vadami.

Ve čtvrté kapitole zmiňuje etiologické aspekty a genetické pozadí MRKHS. Autor rozebírá vliv anti-müllerianského hormonu, genů skupiny HOX a WNT, u nichž však nebyla jednoznačná spojitost s etiopatogenezí MRKHS potvrzena. Při použití sekvenování částí

genomu se ukazuje, že GREB1L je prvním objeveným genem, které vykazuje kauzální souvislosti s MRKHS typu II.

Pátá kapitola se zabývá orgánovými anomáliemi u MRKHS. Uvádí, že se u I typu MKHRS morfologické anomálie ovarií vyskytují v 5–10 % případů. U fenotypově podobného syndromu testikulární feminizace s úplnou necitlivostí k androgenům (CAIS – Complete Androgen Insensitivity Syndrome) jsou přítomny dysgenetické gonády (varlata) uložené v břišní dutině, inguinálním kanále nebo velkých stydkých pyscích. MRKHS typu II je spojen s anomáliemi ledvin (až v 40 %), skeletálního systému (v 10–40 %) a kardiovaskulárního systému, z nichž se nejčastěji jedná o defekt septa síň, stenózu truncus pulmonalis a Fallotovu tetralogii. Poruchy sluchového ústrojí jsou raritní a vyskytují se maximálně v 5 % případů.

V šesté kapitole zmiňuje kandidát metody vytvoření neovagíny. Rozlišuje dilatační metody, které jsou preferovány jako metoda první volby a spočívají v postupném mechanickém prohlubování poševního důlku (vaginal dimple) v rektovesikálním prostoru. V rámci chirurgických přístupů zmiňuje Vecchiettiho vaginoplastiku, metodu podle Abbe-McIndoea, intestinální vaginoplastiku, metodu podle Davydova a vulvovaginoplastiku podle Williamse.

Sedmá kapitola se věnuje psychosexuálním aspektům žen s MRKHS. Zdůrazňuje provázanost psychické a tělesné složky, které se výrazným způsobem promítají do sexuálního života.

V osmé kapitole jsou rozebrány reprodukční aspekty MRKHS. Autor analyzuje klady a negativa různých možností (adopce, osvojení, surrogátní mateřství, transplantace dělohy), které umožňují mateřství.

B. Empirická část

1. Charakteristika jednotlivých kapitol

V první kapitole autor specifikuje cíle vlastního výzkumu. Správně a logicky formuluje hypotézy zaměřené na kvalitu sexuálního života a celé spektrum cyklu sexuální aktivity, postoje k dosažení mateřství a celkovou životní spokojenost.

Ve druhé kapitole je přehledně popsána metodika výzkumu. Jsou zmíněny velikosti výzkumného a kontrolního souboru, jeho charakteristiky, metody výběru probandek, vstupní i vylučovací kritéria. Kapitola obsahuje popis standardizovaných dotazníků, které byly použity k výzkumu sexuálního chování a kvality života. Uvádí principy získávání dat, jejich vyhodnocení i statistické zpracování.

Třetí kapitola obsahuje výsledky, ve kterých autor hodnotí sledované proměnné u účastnic výzkumu, které statisticky srovnává se ženami kontrolního souboru před a po Vecchiettiho vaginoplastice. Všechny výsledky byly zpracovány standardními statistickými postupy.

Čtvrtá kapitola se zabývá diskuzí. V ní autor srovnává a komentuje parametry a charakter volby základního a srovnávacího souboru a výsledky dotazníkového šetření. Vlastní výsledky komentuje a vztahuje k podobným výzkumům, které se uskutečnily v České republice i v zahraničí. Kategorizuje hypotézy jako úplně nebo částečně potvrzené nebo nepotvrzené.

Pátá kapitola obsahuje zhodnocení hypotéz, které autor kategorizuje jako potvrzené nebo nepotvrzené.

Šestá kapitola hodnotí silné a slabé stránky studie. Za relativní nedostatek považuje okolnost, že použité standardizované sexuologické dotazníky nejsou primárně koncipované pro ženy s vrozenými vadami pohlavních orgánů, nicméně kvalitnější reprodukovatelné vědecké instrumenty nejsou v současnosti k dispozici.

Sedmá kapitola obsahuje závěrečné shrnutí a výzvu k realizaci dalších studií podobného charakteru na větším souboru pacientek.

2. Struktura argumentace

Autor předkládá v teoretické části ucelený a velmi aktuální pohled na zkoumanou problematiku a prokazuje velmi dobrou schopnost formulace vlastních názorů. Používá jasnou, srozumitelnou a přesvědčivou argumentaci, která odráží jeho kvalitní znalosti dané problematiky a dobré vědomosti v oblasti sexuální medicíny. Práce je přehledná, členěná do kategorií, které přesně vystihují podstatu problému. V empirické části přesně a logicky vytyčuje zkoumané hypotézy. Výsledky výzkumu jsou dobře a přehledně statisticky

zpracovány. Jejich závěry jsou srozumitelně a systematicky formulovány. Poskytují komplexní pohled na zkoumanou problematiku.

3. Formální úroveň práce

Dizertační práce je napsaná kvalitní a dobře srozumitelnou češtinou. Formální stylistické a jazykové stránce věnoval autor textu velkou pozornost a uplatnil schopnost podat odborný text jasným a čtivým jazykem. Práce je vizuálně přehledná a je adekvátně statisticky zpracována. Tabulky a ostatní obrazový materiál jsou velmi dobře zpracované a graficky dobře zformátované.

4. Práce s odbornými zdroji a literaturou

Předložená studie odráží zkušenosti autora s prací s odbornou literaturou a kvalitní rozhled o zkoumané problematice. V práci používá recentní literární prameny, vesměs zahraniční. V diskuzi výstižně komentuje výsledky vlastní práce, kterou porovnává se zahraničními zkušenostmi, výstižně argumentuje a analyzuje metodologické a věcné diskrepance podobných výzkumů. Objektivně je hodnotí a dává do správných souvislostí. Ve své práci využil autor veškerých dostupných zdrojů. Při výzkumu použil správné metodologické postupy, které se týkaly sběru dat a jejich statistického zpracování. Všechny použité kroky jsou ve správném pořadí a jsou dobře a dostatečně odůvodnitelné.

Při porovnání kontrolní a zkoumané skupiny použil autor statisticky srovnatelné soubory, které byly sice relativně menšího rozsahu, ale s ohledem na charakter výzkumného záměru byly dostatečné. V porovnání s podobnými studii v zahraničí se mohou řadit spíše k těm početnějším. Zkoumané a testované hypotézy jsou jasně a konkrétně formulovány a na základě výsledků výzkumu potvrzeny nebo vyvráceny. Interpretace výsledků je přesvědčivá a logicky zdůvodněná.

5. Vlastní přínos

Téma výzkumu je velmi aktuální a významné. Celkově hodnotím práci jako dobře provedenou a detailně zpracovanou. Jedná se především o velmi cenný přehled problematiky žen, které v tomto smyslu nebyla doposud věnována dostatečná pozornost. Velmi si cením toho, že se autor zabývá také problematikou subjektivního prožívání pacientek a komunikací o jejich intimních problémech, což jsou záležitosti, které v poslední době v biomedicíně značně scházejí.

Práce přináší významné nové vědecké poznatky ve zkoumané oblasti. Mapuje zkoumanou problematiku (v této šířce a hloubce u české populace vlastně poprvé) a naznačuje možné směry dalšího výzkumu. Závěry jeho práce významně obohatily pohled na tuto problematiku a daly by se použít jako orientační východiska pro vyšetření v klinické praxi.

IV. Dotazy k obhajobě

1. Absolvují všechny pacientky psycho-sexuologické vyšetření před plánovanou Vecchiettiho operací? A pokud ano, jaký je jeho smysl a náplň. Existují nějaké kontraindikace, které by bránily provedení tohoto výkonu?
2. Jak často se setkáváte na vašem pracovišti s pooperačními komplikacemi po Vecchiettiho vaginoplastice, jakého jsou charakteru a jakým způsobem je řešíte?
3. Jak důležitá je podle Vašeho názoru, po vytvoření neovagíny, rehabilitace pochvy, a jaké doporučení dáváte v tomto smyslu vašim pacientkám?

V. Závěr

Konstatuji, že předložená disertační práce splňuje kritéria kladená na samostatnou vědeckou činnost. Jsem přesvědčený, že kandidát splnil veškerá kritéria pro udělení titulu Ph.D.

12. 2. 2024

doc. MUDr. Zlatko Pastor, Ph.D.